

ARGIUNEAK

Errepublika (14-IV-35)

- Gaurko egunez, Alfonso XIII'nak aide eginda gero, sortu zan Errepublika.
- Eta, ze izan zan errepublika ori?
- Askatasun guztien aize-bolara.
- Ez, motza baizik... Sei urteetara nekez eldu.
- Gazterik il zan...
- Iru urte eriotz eta odol, bear izan ebezen, bera lurperatzeko eta

oraindik an dago lurpean...

- Bai, txotxo, gaur ez iñor begaraz akordaten be.

Ostiral Santu

- Errepublika eta Ostiral Santua askotan etorri dira bat.
- Egun berean?
- Bai, tarteka ala gertatu oi dira alkarrekin. Errepublika be odoletan il eben.

Bañan, Jesus'ek gurutzetik salto egin dau betiko bizitzari.

Jakiña, Garizuma izan da Pazkoaren ataria eta prestakizun guztiak (barauak eta aragi-ustek), danak izan dira Pazkorako.

- Gaur eguneko aragi-ustek zer dira ba?
- Eta, zer dira?
- Errioxako sakristau batek here parrokoar esandakoa.
- Eta, zer esan eutson ba?
- Etxera konbite egin eutson parrokoak sakristauari, bijili egun batez eta Iegatza euken jateko. Sakristauak apaizari: - Apaiza, zeuk orrela egiten dozu aragi-ustea? - Bai. Zer, ba? - Neuk orrelan egunero egingo neuke... -zalan egiten dozu bijili-eguna zeuk? - Pipartxo bategaz.
- Sakristauak arrazoi.

Pazko eta Aberri Eguna

Ostiral Santua ez da azkena.

Zer da, ba?

Bertso aiek gogoratzen ditut:

Illunago
ta argiago
argia datorrean
illunbetik.
Gau illunean illuna.
Egun-sentian,
jai-eguna,
argiaren argia...

piztu bait da illartetik Jainko bizia.

Oiu luze, zabal!
Erne, Gizadia!

Itxaropena sortu da:
gurutzetik, argia...
Eriotza garaille ba'zan galdu dau eztena
Giza Semearen aragia zulatzean...

- Orrelan begiratu ezkerro, gurutzeak tranpolin baten antza dauko: eriotzetik salto argira.

- Betiko Pazkoarako bidea.

- Eta, Aberri Eguna?

- Ba, orixe berberori. Aberriaren piztuera nai. Berrogei urtez ankapean arlosa baten barruan, argirik gabe, illunpean usteltzen; baña, Aberri baten egunean, onela zion olerkariak:

"Ames egin dut, egin dut ames

ikusi dut eun milla erromes.

Bitzak alai, alkondara garbi

berriro sortzen ari zaizkigu

mendietako larrosa-gudari.

Millaka mutil gazte

millaka gaztedi...

Zimaure artetik larrosa gorria

Euzko Gaztedia

sortu zaigu berriz.

Ai, betirako balitz!"

Ñ eta LI dirala-ta

- Ostera be, gai ori dakartzu gure artera?

- Berak badu bere garrantzia: izkiak aldatu dituzte benetako zentzurik barik eta historiaren bideak alderatuz.

- Zelan dakizu zeuk?

- Mañarikua Andres, historigille ospatsua zan Bizkaia'n.

- Liburu asko daukoz atarata.

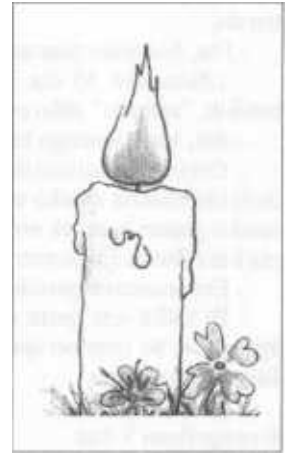
- Oien artean bat auxen da:

"Alava, Guipuzcoa y Vizcaya, a la luz de la Historia". Durango'n L. Zugaza'k argitaldua, 1977'an.

- Eta, zer diño liburu orrek?

- 32'garren orrialdean Alfonso XI'garren dokumentu bat dakar eta onela dio 1332'an: "Nos otorgaron la tierra de Alava, que oviessemos ende el "sennorio" et fuesse regalenga eta la pusieron en la Corona de nuestros "regnos".

- Orra bi era: hata bi n'gaz eta bestea gn.

ALBISTEAK

- Liburuaren orri berdiñean, beerago au dakar: Bizkaiko Juntak Aretxabalagana'n biltzen zirala "lugar do suelen facer la junta cuando toman "señor".

- Irugarrena.

- Ez dira danak or amaitzen: 34 orrialdean, 1053'garren urteko billera bat gogora dakar esanez "omnium seniorum de Vizcaya". Baña esaera au latin utsa da; latíñez orrela esaten da.

- Eta, historian zear aurrera joanez, zer?

- Liburuaren 35 eta 36 orrialdeetan, 1644'garren urteko berriak, "señorio" diño eta arrezkero Señorío izan da.

- Bai, baña lenengo bi ene'gaz esan dozu idatzi ebela...

- Orixen da oiturarik zaarrena: Egea de los Caballeros deritzan baskon aldeko errian, izan ziran Erromatarrek ooretutako gudari batzuek eta aien artean bazan Enneko Enneko nis bat (Eñeko Eñekoren semea)...

- Erromatarren garaikoa ba'da ez da gaztea...

- Bi milla urte gertu izango ditu izen orrek eta Loiola'ko Ignazio'ri be izen ori ipiñi eutsoen eta Eñeko'tik atera eben Iñigo, biguñago...

Evangelium Vitae

- Aita Santuaren biziaren aldeko enziklika bat da "Evangelium Vitae".

- Bai, asko entzun dot berba ori komunikabieetan.

- Aita Santu eta Setien'en idatziek altaboz ugari daukie edonun.

- Ez gutxi eta Aita Santua atzerako doiala diñue.

- Ez dira falta, enziklika irakurri barik, berbak arrapaladan egiten dabezenak.

- Irakurriko eben, berba egin aurretik, gizona...

- Eleberri baten, edo pelikula baten epairik ez dau iñork emongo, eleberria irakurri edo pelikula ikusi barik.

- Aurpegi aundia bearko leukie ori egiteko.

- Berdin da beeratu ala goratu, Ian ori egiteko oñarrizkoa da irakurtzea; ogi-bidea ortik dabenak, areago eta geiago.

Baña, Aita Santua izan arren, edonork dau kritika bat egiteko eskubidea...

Bai, ez ordea, izen-burua irakurrita bakarririk. Ez dau iñork be esaten zer berba kupigarria esaten deutesen aurr naita galdu daben ameri... Samintasunez eta bizi-inguru larriak eraginda artzen diran erabakiak direla... Aita Jainkoaren biotza eraginda dagoela, zabalik, barkamena emoteko eta laguntzeko...

Pilato alargunaren ezkontza

- Jesus, Jesus, emen entzun bear diranak.

- Zertzuk?

- Jesus Magdalena'kin ezkondu zala ez deust ba aldameneko Jerontxio'k esan...

- Ori Beizama'ko sakristauaren kontua bezela izango dok.

- Zer kontu?

- Beizama'ko musulari ona zan baita bertsolaria be.

- Eta, zer gertatu jakon?

- Jai arratsalde aretan, musean egin ondoren, jo ebazan bezperatako kanpaiak.

- Eta?

- Erretorea Errosario santua errezatzen bi garren misterioan dagoela, sartu zan atzeko atetik Errotxikiko maiorazgoa deadarez aita egoala il-zorian eta etorteko erretorea lenbailen.

- Formalidade eskasa elizan izateko.

- Jetxi zan pulpitotik abadea eta esan eutson sakristauari segitzeko errosarioari aurrera. Ikullutik zaldia atara eta, tximistak arturik, jo eban Errotatxiki'ra. Gauzak uste baño luzeago izan ziran...

- Eta, sakristauak?

- Errosarioko amabost misterioak amaitu ondoren, bersolari ona izanik, jarraitu eban misterioak asmatzen.

- Asmatuko ebazan asmatzekoak!

- Abadea elizan sartu zanean, orduantxe egoan berrogeita bosgarren misterioan: Pilatos'en alarguna Nikodemo'kin ezkondu zanekoa...

- Ez eukan irudimen gitxi...

- Zuen aldameneko Jerontxio'k aiñakoa.

Luis de Lezama, abadea eta taberneroa

- Noiztik da tabernero abade ori?

- Orain ogei urte ezkeroz.

- Eta, nungoa da?

- Amurriotarra, eta Amurrio, Araba izan arren, benetan Bilbao'ko auzo bat besterik ez da.

- Eta, nolan egin zan tabernero?

- Aurretik abade, Madrid'en egin eben eta an lan egin dau. "Periodismoa" ere ikasi eban, Telebistan eta Irratian lan egiteko.

- Eta, Ian orretan ebilli ta gero, tabernero sartu zan?

- Elizatxo bat be baeukan eta langabeko mutillai laguntzen saiatu zan, baita bada ez badako beste gazteai be. Kargu geiagotan be Ian egiten eban Madrid'eko Gotzaitegian, eta guztiak bertan bera lagatzeko erabakia artu eban.

- Baña, zer san eutson gotzaiak?

- Berak onela kontaten dau orduko bere egoera: - Joan nintzan gotzaiarengana, Tarancon jaunarengana, eta jo neban atea:

- Aurrera, erantzun eustan kardenalak. Iriki neban atea eta an zegoen bere despatxuko mai-atzean eserita. Ikusi nin-duenean, jaiki eta nere bidera etorri zan:

- Kaixo, Koldo. Zer moduz zagoz?
- Ondo, erantzun neutson burua naiko naasturik.
- Urduri xamar ikusten zaitut.
- Alaxen nago, jauna. Erabaki zeatz bat artun bear dot.
- Zeuk esan.
- Ara, jauna, emengo lan eta ardura guztiak laga nai dodaz: Gotzategikoak, Seminarioko irakasketak, irrati-koak... danak.

Kardenalak zirkiñik be ez. Bat-batean onela eraso eustan:

- Baña, nundik bizi bear dok? Zer egin bear dok?
- Zalantzan egon nintzan apur batean; gero, arrapaladan:
- Tabernerero izan nai dot.
- Ezta makala abade ori!
- Orreelan asi eban benetako abentura bat abade onek.

Bere parroko gazteai lanpostuak ataratzeko; eta eurokin batera jaso eban La Taberna de los Alabarderos, Erregeen Jauregiko Oriente Plaza inguruan, Madrid'en.

- Alako bada ez badako jendeakin aurrera jo dau?
- Gazteak pozik, euren lana ikusita eta erokin batera beste Taberna de los Alabarderos bar eraiki eban.
- Arraiva!
- Gero Sevilla'n Hosteleria-eskola bat.
- Ori be bai?
- Gañera Madrid'en Café Oriente izeneko beste bat eta andik Washington'era... Beti alako gazteen billa, bere lantegietan lana emateko. Batzuek, ofizioa ondo ikasita gero, here kasa asi dira lanean eta ederto egiten dabe lana, gu guz-tion pozgarri...
- Arraiña emon bearrean, arrantzan erakutsi.
- Ba, orixe. Liburua be argitara dau: "Historias y Recetas de mi Taberna".
- Ez dok ori iñor..!

Goi-maitasun Jakinduria

(Erriko andratxo bateri)
 Erri arlotean
 arlote,
 ez dezu aberastasunik
 ez dote,
 ez zera letragaian
 dotore...
 Ene andratxo Maria
 nundik
 sortu dozu
 jakinduria?
 Ez-jakiña izanik
 jakinduria dozu gañezka
 gogotik.
 Jainko eldueziñaren berri
 nork emon dotzu zuri?
 Ez maixu
 ez teologorik
 zuk dakizunik
 ez daki.
 Nundik
 ikasi dozu ikasi
 Jainkoarekiko

ainbat berri?
 Ez zera ez azti
 eta ez sorgin.
 Maite dozu Jauna
 biotzetik.
 Aretzek egiten deutsu
 argi.

Erleak eta udaberria

- Udaberriarekin batera ugaritzen diraz lorak eta erleak.
- Lenago ez erlauntzagabeko etxerik.
- Bai, ba; erleak argizaria emoten dau eta orduko elizetako sepulturetan argizari bildumak ipintzen ziran difuntuen alde.
- Illerietara joaten ziran kandelak biztera, ala?
- Illerria elizan bertan egoan eta etxe bakoitzan eukan bere sepultura.

- Eta. orain?
- Orain ezer be ez; eliza geienetan kendu dabez lengo sepultura guztiak: benetakoak izan ziranak eta gero elizkizunak euron gañean egiten ziranak.
- Zer elizkizun?
- Ildakoentzat argizariak biztu, ofrendak egin eta erresponsoak atara.
- Eta, Ian ori nok egiten eban?
- Etxekoandreak. Sepultura gañeko abadea bera zan. Len, Carlos III'garrenak kendu ebazan benetako sepulturak eleizetatik, eta aizkeneko urte auetan, abadeek kendu dabez beste sepultura onek, bankuak ipinteko. Benetako oitura zaarrak oraintxen amaitu dira.
- Izan be, an iñor ez ba'dago, zertarako?
- Orain be, azpiko zola kentzen ba'dozu elizetan, an agertzen dira geure aurrekoen gorpuzkiak... Lurperatzeak etenda egozan, baña, elcizetako oiturak, ez; oraindik be jarraitzen eben. Eta ildakoei argia eskeintzea zan oitura bat.
- Ala ba'zan, erleak bearrezkoak ziran haserrietan argizaria lortzeko.
- Erleak oso etxeoak ziran eta etxejojaunaren iltzearen berri be, emoten eutsen.
- Zergaitik?
- Argizari geiago egiteko eskatzen eutsen eta etxeo erlauntzik erladi batek aide egiten ba'eban, etxearentzat seiñale txarra.
- Eta, erladi ori topaten ebanak?
- Arbola baten kokatzen ba'zan eta iñork topa, aizkora-gaz gurutze bat egitea naikoa zan, erladi ori beste iñork ez jasotzeko.
- Zergaitik ez?
- Guztiak onartutako oitura bat zalako eta gure artean oitura zan lege.
- Gaur ez, beintzat...
- Gaur alderantziz egiten da: lenengoa legea ipiñi eta gero lege ortara makurtu eta oitu. Leenago erriak here oiturez egiten eban danentzako legea. Ori zan benetako Demokrazia...
- Lenagoko lege zaarrak amaitu dira.
- Berriak obeak ba'lira...!

BARTOLO ARROPAINGO